

به نام خدا

بررسی جرم قاچاق کالا و ارز در حقوق موضوعه و وحدت رویه

مؤلف :

محمد آرمند

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۵)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

Chaponashr.ir

chaponashr.ir

iran-journals.com

سرشناسه: آرمند، محمد، ۱۳۵۸
عنوان و نام پدیدآور: بررسی جرم قاچاق کالا و ارز در حقوق موضوعه و وحدت رویه / مولف:
محمد آرمند
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۵.
مشخصات ظاهری: ۱۲۶ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۱۲۹-۱۷۷-۹
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه.
موضوع: بررسی جرم قاچاق کالا
رده بندی کنگره: TP ۹۸۳
رده بندی دیویی: ۶۶۸/۵۵
شماره کتابشناسی ملی: ۸۳۷۶۱۹
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: بررسی جرم قاچاق کالا و ارز در حقوق موضوعه و وحدت رویه
مولف: محمد آرمند
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: الهام غفاری
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۵
چاپ: زبرجد
قیمت: ۲۱۵۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۱۲۹-۱۷۷-۹
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

سپاسگزاری:

با سپاس فراوان از خداوند سبحان که ما را حیات بخشید و به طریق کسب علم و دانش رهنمون کرد و به مشایعت و همراهی با رهروان علم و دانش مفتخرمان ساخت و کسب علم و دانش را روزی مان کرد. و با تشکر از تمام عزیزانی که در برابر سختی ها یاری ام نمودند. از همسر مهربان و دلسوزم که باعث شدند تا به این درجه علمی دست یابم و از کلیه اساتید بزرگوار که در سال های به یادماندنی دانشجویی یاری ام نمودند. و همچنان مراتب سپاس و قدردانی خود را از استاد راهنما آقای دکتر مجتبی غفاری که در طول انجام این پژوهش با رویی گشاده، پذیرای بنده بودند و از هم فکری و مشاورت ایشان بهره برده ام؛ و همواره با سعه ی صدر یاریم دادند؛ صمیمانه قدردانی نمایم.

تقدیم به:

این اثر را به پیشگاه پدران شهید و آسمانی مان (پدر پر مهر خودم و
پدر والا مقام همسر) که هر یک به گونه ای چراغ راهم بودند؛ اهدا
می کنم.

فهرست

مقدمه	۹
فصل اول: کلیات و مفاهیم	۱۱
اهداف کتاب	۱۱
مفهوم شناسی	۱۲
قاچاق در مفهوم گسترده	۱۳
قاچاق در مفهوم محدود	۱۴
مفهوم قاچاق از منظر اداره حقوقی قوه قضائیه	۱۷
مفهوم قاچاق در قوانین موضوعه	۱۸
قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز (مصوب ۱۳۹۲)	۲۰
نقش و جایگاه قوه مجریه در تعیین دامنه مصادیق جرم قاچاق	۲۰
سیر تحولات قانونگذاری قاچاق کالا و ارز	۲۳
بررسی مفهوم قاچاق در نظام حقوقی ایران با کنوانسیون های بین المللی	۲۴
فصل دوم: جایگاه قاچاق کالا و ارز در حقوق ایران	۲۹
رویه های قضایی	۲۹
نقد و بررسی رأی وحدت رویه ۶۸۴ دیوان عالی کشور	۲۹
انتقاد از اطاله زمان در صدور رأی وحدت رویه	۳۴
نقد تبصره ماده ۴ قانون نحوه تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز	۳۹
تحلیل قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز	۴۲
جلوه های ماهوی سیاست سخت گیرانه	۴۴
عدم صرفه جویی در جرم انگاری	۴۵
کیفرگرایی مفرط در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز ۱۳۹۲	۴۶

۴۶.....	ممنوعیت اعمال برخی از نهادهای ارفاقی در اجرای کیفر
۴۷.....	ممنوعیت تخفیف جزای نقدی وامکان آن در حبس و شلاق
۴۹.....	عدم تعلیق مجازات در قاچاق کالا و ارز
۵۱.....	عدم اعمال آزادی مشروط در حبس بدل از جزای نقدی
۵۳.....	ابهام در رکن روانی قاچاق کالا و ارز و جرایم مرتبط و تشتت آراء قضایی
۵۸.....	جلوه های شکلی سیاست سخت گیرانه
۵۸.....	اعطای صلاحیت تشخیصی (قضایی) به دستگاه های کشف
۵۹.....	سخت گیری در پذیرش ادعای اعسار از پرداخت محکوم به و تقسیط جزای نقدی
۶۰.....	عدم امکان استفاده کارشناس رسمی دادگستری و انحصار کارشناس از سوی دولت
۶۳.....	اخذ جزای نقدی از محل وثیقه ثالث
۶۶.....	عدم تفکیک مقام تحقیق، تعقیب و صدور رأی در سازمان تعزیرات حکومتی
۶۷.....	محدودیت رسیدگی حداکثر در دو مرحله و عدم امکان اعاده دادرسی
۶۹.....	تبیین اختیارات کلی سازمان تعزیرات حکومتی در رسیدگی به جرایم قاچاق کالا و ارز
۷۰.....	ملاک اعطای صلاحیت به سازمان تعزیرات حکومتی در امر رسیدگی
۷۲.....	بررسی اختیارات و صلاحیت سازمان تعزیرات حکومتی در رسیدگی به تخلفات
۷۳.....	تجدید نظر خواهی از احکام صادره در سازمان تعزیرات حکومتی بر مبنای اعطای صلاحیت
۷۸.....	مبانی صلاحیت و اختیارات دادگاه انقلاب در رسیدگی به جرایم قاچاق کالا و ارز
۸۰.....	تداخل صلاحیت و اختیارات دادگاه انقلاب و سازمان تعزیرات حکومتی
	فصل سوم: بررسی تطبیقی جرایم اقتصادی (قاچاق کالا و ارز) در حقوق ایران و فرانسه و
۸۳.....	رسیدگی افتراقی به آن
۸۳.....	جرایم اقتصادی (قاچاق کالا و ارز) در حقوق ایران و فرانسه
۸۳.....	مقایسه ضابطین دادگستری ایران و فرانسه

نقش مراجع قضایی در مقابله با جرایم اقتصادی در ایران و فرانسه	۸۴
نقش دادسرا در بررسی جرایم اقتصادی در ایران و فرانسه	۸۴
نقش دادگاه در بررسی جرایم اقتصادی در ایران و فرانسه	۸۷
نقش بی طرفی قضات کشور فرانسه در رسیدگی به جرایم اقتصادی	۸۷
مقایسه مراجع قضایی ایران و فرانسه	۹۰
رسیدگی افتراقی به جرایم اقتصادی در حقوق ایران و فرانسه	۹۱
جنبش تخصصی سازی	۹۱
افتراقی کردن مراجع قضایی	۹۱
دادستان امور مالی	۹۳
حوزه های قضایی ویژه	۹۵
آموزش کنش گران پلیسی و قضایی	۹۷
کارآمدسازی نظام عدالت کیفری	۹۸
گسترش ابزارهای تحقیقات قضایی	۹۹
تعدیل جزئی بار اثبات دعوی	۱۰۲
قراردادی شدن تعقیب عمومی	۱۰۳
گسترش جایگزین های تعقیب	۱۰۴
کاهش محکومیت ها	۱۰۵
نتیجه گیری وپیشنهادها	۱۰۷
نتیجه گیری	۱۰۷
منابع و مآخذ	۱۱۷

مقدمه

قاچاق کالا از جمله جرایم علیه نظام اقتصادی است و آثار زیان بار آن بر امر تولید تجارت سرمایه گذاری اشتغال و کاهش درآمدهای دولت بر کسی پوشیده نیست. بدین لحاظ هر کشور بنابه سابقه تمدن و اوضاع و احوال و شرایط اقتصادی و اجتماعی که دارد تدابیر و واکنشهای کیفری برای کنترل و مقابله با این پدیده را اتخاذ نموده و مبنای سیاست کیفری خود قرار داده است (ولیدی ۱۳۸۶، ص ۲۸۰) امروزه بسط و گسترش کشورها موجب شده است روابط سیاسی اقتصادی و فرهنگی میان کشورها افزایش یابد که این فزونی روابط پیامدهای سوئی را در این پهنه به دنبال دارد. (احمدی ۱۳۹۴، ص ۳) یکی از این پیامدها که در گستره اقتصادی توسعه یافته است و نفوذ مخربی را در حوزه ی تولید تجارت خارجی سرمایه گذاری و اشتغال در پی داشته است و باید با اهتمام با آن کارزار کرد، پدیده ی قاچاق است. قاچاق کالا یکی از شیوه های داد و ستد که شکل گیری آن به زمان ایجاد مرزها و قوانین اقتصادی حاکم بر این مناطق باز می گردد. این شیوه ی داد و ستد علی رغم زبانه های اقتصادی برای کشور، برای ساکنان مناطق مرزی اهمیت به سزایی دارد؛ چراکه در اغلب موارد به عنوان تنها منشأ درآمدی آنها انگاشته می شود (صالحی، ۱۴۰۰، ص ۱۱) به تعبیر قانون گذار در بند «الف» ماده ی ۱ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، قاچاق هر فعل یا ترک فعلی است که موجب نقض تشریفات قانونی مربوط به ورود و خروج کالا و ارز شود و بر اساس این قانون و یا سایر قوانین، قاچاق محسوب و برای آن مجازات تعیین شده باشد، در مبادی ورودی یا هر نقطه از کشور حتی محل عرضه آن در بازار داخلی کشف شود. پدیده ی قاچاق کالا و ارز به عنوان یکی از خطرناکترین معضلات بنیادین کشور پدیده ای چند وجهی است که مبادرت آن موجب کارشکنی در نظام اقتصادی اجتماعی و امنیت کشور می شود. کاهش درآمدهای گمرکی و مالیاتی دولت، اختلال در نظام اقتصادی، تشکیل اقتصاد زیرزمینی، فرار مالیاتی، کاهش اشتغال، هدر رفتن منابع ارزی و.... از مهم ترین عوارض ناشی از ارتکاب قاچاق است که لازمه ی بررسی منشأ اصلی آن را می طلبد (دانشمند، ۱۳۹۴، ص ۲۱) حقیقت این است که قاچاق معلول علتهای عدیده ای از جمله زمینه های انسانی مانند فقر و یا زمینه های اجتماعی مانند اختلافات طبقاتی است لکن وجود خلاءها و آسیبهای قانونی را می توان یکی از عوامل اصلی قاچاق قلمداد نمود؛ لذا رویارویی با این پدیده ی شوم از زمانهای پیشین در سیاست جنایی ایران دارای اهمیت وافر بوده (شعرا، ۱۳۹۸، ص ۷۷) و از آن جا که قوانین و مقررات موجود در راستای پیشگیری و مقابله با قاچاق دیرینه و ناکارآمد احساس می شد، قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز در تاریخ ۱۳۹۲/۱۰/۰۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید تا گامی مؤثر در جهت مرتفع ساختن خلاءها و آسیب های سیاست جنایی ایران در قبال قاچاق کالا و ارز باشد. لکن حجم گسترده ی قاچاق در کشور از گذشته تاکنون بیانگر این مهم است که حقیقتاً سیاست گذاران جنایی در این حوزه نتوانسته اند رویکرد مناسبی برای پیشگیری و مقابله با پدیده ی شوم قاچاق اتخاذ کنند. همچنین ابهامات و چالشهایی در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز نمایانگر است که مانعی برای پیشگیری و مقابله با قاچاق محسوب می شوند. تزلزل و بی ثباتی در قانونگذاری، ابهام در تعریف قاچاق و توسعه ی مصادیق آن، ابهام در رکن روانی قاچاق و جرایم مرتبط وجود

رویکرد کیفرگرا و سرکوبگر، عدم توجه کافی نسبت به مجازات سرشاخه ها و قاچاقچیان اصلی و ...
از بارزترین جلوه چالش های موجود در راستای پیشگیری و مقابله با قاچاق محسوب می شوند لذا
در نوشتار پیش رو با روش توصیفی- تحلیلی و با تأکید بر قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب
۱۳۹۲، به بررسی ابهامات و چالشهای موجود در حوزه ی قانونگذاری قاچاق پرداخته خواهد شد.

فصل اول

کلیات و مفاهیم

اهداف کتاب

الف- اهداف علمی

هر چند قانونگذار در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز با پیش بینی سازوکارهای افتراقی در حوزه سیاست کیفری شکلی و ماهوی سعی در متناسب سازی سیاست کیفری با ماهیت قاچاق سازمان یافته داشته است؛ لیکن در عمل این سیاست کیفری تقنینی چندان در عرصه سیاست کیفری اجرایی و قضایی نمود نداشته است. آنچه از برآورد حدود ۱۲ الی ۲۵ میلیارد دلاری قاچاق در سالهای اخیر در کشور بر می آید این است که حداقل بخش قابل توجهی از این قاچاق به نحو سازمان یافته واقع می شود و چه با مصادیقی مانند قاچاق کولبری و ته لنجی که به ظاهر به صورت انفرادی توسط مرزنشینان صورت می گیرد در واقع بخشی از یک فرایند پیچیده باشد که در آن مرزنشینان اجیر گروه های سازمان یافته قاچاق باشند و این در حالی است که در عمل تشکیل پرونده و رسیدگی به آن تحت عنوان قاچاق سازمان یافته بسیار به ندرت رخ می دهد. این امر ریشه در عوامل متعددی چون عدم تبیین درست مفهوم قاچاق سازمان یافته برای دستگاههای کاشف و مراجع رسیدگی کننده عدم تبیین کافی قرائن موجب ظن ارتکاب قاچاق سازمان یافته در قانون، عدم اهتمام دستگاه های کاشف و مراجع رسیدگی کننده برای شناسایی ابعاد پنهان پرونده های قاچاق و شتاب زدگی مراجع رسیدگی کننده در رسیدگی به پرونده های قاچاق به جهت محدودیتهای زمانی مقرر در قانون می باشد.

ب- اهداف کاربردی

با وجود اینکه هم زمان با تصویب قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز افقهای جدیدی از حیث پیشگیری و مقابله با پدیده زینبار قاچاق کالا و ارز گشوده شد و نوآوریهای چشمگیری (مانند سامانه جامع تجارت) در این فرآیند به وقوع پیوست؛ اما همواره عملکرد دستگاه های متولی در این حوزه با ابهامات متعدد مواجه است. سیاست جنایی حاکم بر مبارزه با قاچاق کالا و ارز اصولاً بر پایه پاسخ های دولتی اعم از کیفری و غیر کیفری استوار است؛ لیکن به جهت چند وجهی بودن این پدیده و ضرورت کاهش آسیبهای مترتبه دولت راهی جز توسل به اقدامات پیشگیرانه و مشارکت جامعه مدنی در فرایند پیشگیری و مبارزه با این پدیده ندارد. هدف کاربردی این تحقیق بررسی همه جانبه مسئله

قاچاق کالا و ارز و ارائه راهکارهای مفید و کارآمد جهت رفع مشکلات موجود در مبارزه با قاچاق کالا و ارز و بیان نقاط ضعف قوانین موجود و بیان نوآوری‌های لایحه جدید قاچاق کالا و ارز و بیان سیاست کلی ایران در قبال قاچاق کالا و ارز می‌باشد.

مفهوم شناسی

واژه ی قاچاق در اصل ریشه ای ترکی دارد و در لغت نامه ها و فرهنگ های زبان فارسی معانی نسبتاً مشابهی برای آن ذکر شده است. در لغت نامه ی دهخدا این واژه به عنوان اسم و صفت شناخته شده است و معادل آن این گونه آمده است؛ «برده ، ربوده و آنچه ورود آن به کشور و یا معامله آن از طرف دولت ممنوع است» (دهخدا، ۱۳۳۹، ج ۳۸، ص ۱۸).

در فرهنگ نامه ی فارسی معین نیز بر ریشه ی این واژه در زبان ترکی تأکید شده و دو تعریف در ذیل آن آمده است؛ «کاری برخلاف قانون که پنهانی انجام شود، متاعی که معامله با ورود آن به کشور ممنوع است» (معین، ۱۳۷۳، ج ۲، ص ۲۶۷).

در فرهنگ نامه ی عمید، مقابل مدخل قاچاق آمده است: مأخوذ از ترکی، تردستی، کاری که پنهانی و با تردستی انجام شود، خرید و فروش کالاهایی که در انحصار دولت و یا معامله آن ها ممنوع باشد، وارد کردن یا صادر کردن کالاهایی که ورود یا صدور آن ها ممنوع است» (عمید، ۱۳۵۵، ص ۷۸۴).

همچنین در برخی کتابهای مأخذ سعی شده است در کنار ارائه ی تعریف نسبتاً جامع از قاچاق آن را واجد پیشینه ی عمیق تاریخی نیز ذکر کنند.

قاچاق یعنی متاعی که معامله یا ورود آن به کشور ممنوع باشد و عملی است بر خلاف قانون که پنهانی انجام می شود؛ به طور کلی هر نوع معامله یا مبادله ی کالا با پول یا کالای دیگر که محدودیت و یا ممنوعیتی به وسیله ی دولت برای آن ایجاد شده باشد، قاچاق محسوب می شود و این موضوع بر می گردد به تجارت و مبادله ی کالا که قدمتی به قدمت تاریخ دارد» (شهیدی و فرشاد گهر، ۱۳۷۵، ص ۲۴۳).

واژه ی قاچاق که در نظام حقوقی ایران دارای معانی مختلف است. دارای سابقه ای به عمر قانونگذاری کشور است در این قوانین تعریف حقوقی قاچاق از معنای ادبی آن دور نیست، ولی در دو دامنه و حیطه تعریف شده است قاچاق در مفهوم موسع و قاچاق در مفهوم مضیق.

قاچاق در مفهوم گسترده

اولین قانونی که در آن به قاچاق اشاره شده است، قانون تشکیل ایالات و ولایات و دستور العمل حکام ۱ (ذیقعه ۱۳۲۵ ق) بود. ماده ی ۲۸۱ آن به نظارت در باب وظایف مدیرضبطیه اشاره داشت و ممانعت از قاچاق و فروش اشیاء ممنوعه را از وظایف تابین دانسته بود؛ در منضمات (ب) ماده ی ۳۶ این قانون مراجعه به قوای نظامی در صورت عدم کفایت مستحفظین سر حدی برای گرفتن قاچاق تجویز شده است.

اگرچه امروزه معنای غالب واژه ی حقوقی قاچاق ناظر به عبور کالاهای مختلف یا انسان از مرز است ولی در اوایل شکل گیری نظام تقنینی در ایران، معنای قاچاق گسترده تر از دامنه ی مفهوم فعلی آن بوده است به نحوی که هر جا که عوارض و مالیات های متعلقه به مناسبات اقتصادی پرداخت نمی گردید و یا به انحصارات وضع شده توسط دولت ها از سوی افراد عادی نقض می گردید به آن عمل قاچاق اطلاق می شد. به عنوان مثال در قانون انحصار نمک مصوب ۱۳۲۸ هجری قمری معادل ۱۲۸۸ هجری شمسی اشاره شده بود که انحصار استخراج و فروش نمک در سر معادن اعم از سنگی و آبی در کلیه ی ممالک محروسه ایران با دولت است و در ماده ی ۷ آن آمده بود: «برای جلوگیری و منع قاچاق، وزارت فواید عامه نظامنامه ی لازمه این کار را تدوین نموده به موقع اجرا خواهد گذاشت.

همچنین در ماده ی ۱ قانون راجع به قاچاق عوارض بلدی آمده بود: «هر کس در مورد مالی که موضوع عوارض بلدی است (جز در ماده ی ذیل) مرتکب قاچاق شود از حیث مجازات مشمول قوانین مربوط به قاچاق مالی که موضوع عایدات دولت است خواهد بود. در ماده ی ۲ همین قانون آمده بود هر کس در مورد مالی که موضوع عوارض قپانداری است مرتکب قاچاق شود به تأدیه دو برابر عوارضی که برای آن مال مقرر بوده محکوم می شود^۲. به این ترتیب ملاحظه می شود که معنای حقوقی قاچاق در سابقه تقنینی ایران فراتر از معنای ورود و خروج کالا از مرزهای کشور است.

قاچاق در این مفهوم (مفهوم گسترده) در حال حاضر نیز همچنان در قوانین و مقررات دیده می شود. ماده ی ۱۹ قانون مالیات بر ارزش افزوده (مصوب ۱۳۸۷) مؤدیان را مکلف کرده است در قبال

^۱ این قانون در تاریخ چهارم ذیقعه ۱۳۲۵ هجری قمری به امضا محمد علی شاه قاجار رسیده است

^۲ از جمله ی این قوانین می توان به قانون مالیات دخیانیات مصوب (۱۲۹۴) قانون انحصار دولتی قند و جای (مصوب ۱۳۰۴) قانون راجع به حقوق انحصاری چای داخلی (مصوب ۱۳۱۳) و تعدادی از قوانین دیگر که واژه ی قاچاق در معنای فوق به کار رفته است، اشاره کرد.

عرضه ی کالا یا خدمات موضوع آن قانون صورت حساب مقرر را با رعایت مفاد قانون نظام صنفی و به ترتیب تعیین شده توسط سازمان امور مالیاتی صادر کند و ضمانت اجرای کیفری عدم رعایت این ماده را شمول عنوان قاچاق مذکور در ذیل ماده دانسته است.^۱ بنابراین در حال حاضر نیز قاچاق در عوارض و مالیات ها به شکل جدید در نظام حقوقی ما یافت می شود.

قاچاق در مفهوم محدود

قاچاق در مفهوم مضیق که مورد مطالعه ی این نوشتار است معادل قاچاق گمرکی (یا همان قاچاق کالا) است. جعفری لنگرودی در تعریف واژه ی قاچاق که تعریف واژه ی قاچاق گمرکی را نیز به همان ارجاع می دهد، قاچاق را معادل سه معنا دانسته است:

الف- حمل و نقل کالا از نقطه ای به نقطه ای؛ (خواه در نقطه ی مزبور در داخل کشور باشد (قاچاق گمرکی) خواه یک نقطه در داخله و یک نقطه در خارجه باشد که آن را قاچاق خارجی) می گویند برخلاف مقررات مربوط به حمل و نقل به طوری که این عمل ناقض ممنوعیت یا محدودیتی باشد که قانوناً مقرر شده است (خواه عمل مزبور ناقض امتیاز یا انحصاری باشد خواه نه) مثلاً صدور و ورود اجناس مجاز بدون دادن عوارض گمرکی قاچاق عوارض گمرکی است (ماده ی ۳۴ قانون مرتکبین قاچاق مصوب ۱۳۱۲) و حمل و نقل اجناس در داخل کشور بدون دادن عوارض بلدی عنوان قاچاق عوارض بلدی را دارد. ماده ی ۳۷ قانون مذکور اعمال مقدماتی صدور اجناس مزبور هم عنوان قاچاق را دارد (ماده ی ۴۵ قانون مجازات مرتکبین قاچاق ۱۳۱۲)

ب خرید و فروش و یا نگهداری اجناس مذکور فوق (ماده ی ۲ قانون راجع به فروش اجناس ممنوعه، مصوب ۱۳۱۴).

^۱ ماده ی ۱۹ قانون مالیات بر ارزش افزوده مودیان مکلفند در قبال عرضه کالا یا خدمات موضوع این قانون صورت حسابی با رعایت قانون نظام صنفی و حاوی مشخصات متعاملین و مورد معامله به ترتیبی که توسط سازمان امور مالیاتی کشور تعیین و اعلام میشود صادر و مالیات متعلق را در ستون مخصوص درج و وصول نمایند. در مواردی که از ماشینهای فروش استفاده می شود نوار ماشین جایگزین صورت حساب خواهد شد. تبصره - کالاهای مشمول مالیات که بدون رعایت مقررات و ضوابط این قانون عرضه گردد علاوه بر جرایم متعلق و سایر مقررات موضوع این قانون کالای قاچاق محسوب و مشمول قوانین و مقررات مربوط می شود.

ج- اجناس مذکور فوق که مورد فعل قاچاق قرار می گیرد.

فاعل فعل قاچاق را قاچاقچی گویند.

تعریف بالا از مواد ۱۱-۵ قانون انحصار تجارت مصوب ۱۳۲۰-۱۳۱۱ و مواد ۳۹-۵ قانون مجازات مرتکبین قاچاق و سایر مواد پراکنده ی قانون و نظر اهل فن استخراج شده است (جعفری لنگرودی، ۱۳۷۶، ص ۵۱۰) نویسنده ی این کتاب قاچاق را در معنای مختلف آن توصیف کرده است و با استناد به قوانین و مقررات سعی در ارائه ی طبقه بندی جامعی از قاچاق در نظام حقوقی ایران داشته است.

در فرهنگ حقوقی Black تعریف واژه ی قاچاق ذیل مدخل Contraband آمده است. و طبق تعریف این فرهنگ نامه این واژه در دو معنا استفاده می شود: «تجارت غیر قانونی یا ممنوعه (Smuggling) کالاهایی که غیر قانونی وارد یا صادر یا تصرف می شود؛ تعریف دوم با مفهوم جرم قاچاق انطباق بیشتری دارد.

همچنین در این فرهنگ لغت، قاچاق به ۴ قسم زیر تقسیم بندی می شود؛

قاچاق مطلق کالاهایی که عمدتاً برای جنگ به کار می رود. مانند سلاح و مهمات و همچنین البسه و تجهیزات نظامی

قاچاق مشروط کالاهایی که هم برای استفاده در اهداف جنگی مستعد است و هم اهداف صلح آمیز مانند ذغال سنگ و غذا.

قاچاق ذاتی اموالی که تملک آنها صرف نظر از آنکه مورد استفاده قرار گیرد یا نه غیر قانونی است.

قاچاق فرعی اموالی که تملک آنها وقتی غیر قانونی تلقی می شود که برای ارتکاب یک عمل غیر قانونی باشد. (۱۹۹۹، p۳۱۸، Black 's Law dictionary)

جرم قاچاق که از مصادیق جرایم اقتصادی به شمار می رود^۱، از منظر نویسندگان حقوق کیفری اقتصادی مغفول نمانده است با توجه به اینکه شناسایی این رشته به عنوان یک رشته ی مستقل در حقوق کیفری ایران امری نو محسوب می شود برخی استادان تلاش کرده اند با توجه به پیشینه ی قوانین، تعریفی از این جرم ارائه نمایند. یکی از حقوقدانان قاچاق را این گونه تعریف کرده است: قاچاق عبارت است از واردات و صادرات کالا و هر چیزی که به موجب قانون واردات یا صادرات آن ممنوع یا در انحصار دولت است یا بدون تشریفات و مقررات قانونی و پرداخت عوارض و حقوق گمرکی

^۱ بند (ب) ماده ی ۱۰۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ ناظر به ماده ی ۳۶ همان قانون